

Disciplinansvar för en polisman för otrevligt bemötande vid en anmälningssupptagning och för användande av ett påhittat namn

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 15 juli 2008, framförde AA klagomål mot inspektören BB, vid Polismyndigheten i Västra Götaland, polisenhet Alingsås. Hon uppgav bl.a. följande. När hon ringde till polisen för att göra en polisanmälan blev hon bemött på ett otrevligt och hånfullt sätt av en polisman. Polis mannen vägrade också att uppge sitt namn och först vid tredje försöket sade han att han hette CC. När hon frågade vem som var hans chef fick hon till svar att det var han själv. Nästa dag ringde hon igen till polisstationen för att få klarhet i det märkliga och oprofessionella beteendet. Hon fick då till svar att det inte fanns någon polisman där vid namn CC. Det kom senare fram att polis mannen använt sig av falskt namn och felaktig titel och egentligen heter BB.

Utredning

Handlingar i polismyndighetens ärende K115798-08 infordrades och granskades. Av dessa framgick bl.a. följande. Den 13 juli 2008 gjorde AA en polisanmälan per telefon om brott mot lagen om tillsyn över hundar och katter och framkallande av fara för annan. Anmälan togs upp av BB och handlade om ett hundslagsmål. Enligt anmälan hade AA:s hund, som var kopplad vid tillfället, blivit påhoppad av en annan lösspringande hund, trots att det var kopplingstväng i det aktuella området.

Muntliga upplysningar inhämtades från BB. Han upplyste bl.a. följande. Vid det aktuella tillfället vikarierade han som inre befäl, vilket innebar att han var chef för polisenheten. AA ringde polisen och blev kopplad till honom. Han svarade genom att uppge namn och tjänsteställe. AA ville göra en polisanmälan, vilken hon ville bl.a. skulle rubriceras som framkallande av fara för annan. BB upplyste henne att rekvisiten för brottet inte var uppfyllda men AA stod på sig att anmälan skulle rubriceras som hon begärde. AA begärde också att han skulle utföra vissa utredningsåtgärder. Han upplyste henne om att det inte ingick i hans arbetsuppgifter. Samtalet blev alltmer upprört från båda sidor. Han uppfattade AA som fruktansvärt arg och upplevde henne även som en ”rättshaverist”. I det läget ville hon att han skulle upprepa sitt namn. Då han tidigare varit utsatt för förföljelse och fått rådet av myndighetens personskyddsrotel att uppge tjänstenummer i stället

för namn erbjöd han AA detta, som dock inte ville nöja sig med det. Han upplyste henne även om att hans namn skulle framgå av anmälan som hon skulle få några dagar senare. Hon insisterade, trots detta, på att få veta hans namn och då sade han slutligen att hon kunde fråga efter DD (inte DD som AA uppfattade namnet; JO:s anm.) om hon ville återkomma. Detta namn är ett alias som han använder sig av och som också är känt inom polisen. Samma dag besökte AA polisstationen och frågade efter CC. Han tog då emot henne och hon frågade vem som var hans chef samt ville få en ursäkt. Han uppgav att han var högste ansvarige och att han inte hade något att be om ursäkt för. Hon lämnade därefter polisstationen. Han har inte bemött AA på ett otrevligt eller kränkande sätt. Han har varit mycket tydlig och försökt förklara varför det som anmälan gällde inte kunde rubriceras som hon begärde.

Muntliga upplysningar inhämtades också från biträdande polisenhetschefen Jan Hellnevi, varvid bl.a. följande framkom. BB tjänstgör som yttre befäl men vikarierar även ibland som inre befäl, vilket innebär att han är chef för polisenheten under icke kontorstid. EE känner inte till om det är allmänt känt att BB använder sig av namnet DD.

Mot bakgrund av det som kommit fram remitterades ärendet till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över vad som framförts i anmälan till JO.

Polismyndigheten (länspolismästaren FF) gjorde följande bedömning.

I ärendet är ostridigt att AA i sin telefonkontakt med BB haft avsikten att göra en polisanmälan. Polismyndigheten kan konstatera att det inte har framkommit några omständigheter som talar för att en polisanmälan inte skulle ha tagits upp i samband med detta samtal. Polismyndigheten konstaterar också att BB i och för sig upprättade en polisanmälan samma dag, men att detta föregicks av en diskussion mellan honom och AA om huruvida den anmälda händelsen skulle kunna rubriceras som brottet framkallande av fara för annan.

Mot bakgrund av vad som har framkommit om den diskussion som förevarit mellan BB och anmälaren, finner Polismyndigheten anledning att understryka vikten av att en polisanmälan tas upp på ett sätt som innebär att anmälares påståenden kan provas i ett oförvanskat skick i den efterföljande utredningen. BB har i sin då aktuella egenskap avanmälningmottagare inte haft att göra någon prövning av det inträffade i samband med upprättandet av anmälan. Enligt Polismyndigheten torde det i princip inte heller ankomma på den polisman som tar upp en anmälan att på det stadiet pröva riktigheten i en brottsrubricering som anmälaren har angett.

I den enskildes kontakter med polisen har den enskilde rätt att få sådana tillräckliga upplysningar så att det i efterhand ska kunna klargöras vilken befattningshavare som han eller hon har varit i kontakt med. Särskild betydelse får sådana upplysningar i de sammanhang där uppgifterna i ett senare skede behövs för att göra en granskning av befattningshavarens agerande (jfr JO:s beslut 2005-09-20, dnr 4368-2004).

Av vad som framkommit i ärendet kan Polismyndigheten konstatera att BB vid tidpunkten för AA:s polisanmälan inte hade tilldelats några fiktiva personuppgifter, varken enligt lagen om kvalificerade skyddsidentiteter eller av någon annan anledning som varit känd i myndigheten. Något ärende angående särskilt personsäkerhetsarbete vid myndighetens personsäkerhetsenhet pågick inte heller vid denna tidpunkt.

Av de uppgifter som BB själv har lämnat till JO, framgår att han presenterat sig med sitt riktiga namn och tjänstenummer när han svarade i telefonen samt att han uppgett för anmälaren att hans riktiga namn skulle framgå av den målsägandekopia som hon skulle erhålla några dagar senare. BB har också uppgett att han erbjöd AA uppgift om sitt tjänstenummer, vilket i sig skulle ha inneburit att det i efterhand hade varit möjligt att bestämma vem anmälaren hade varit i kontakt med. Mot bakgrund av det ovan nämnda framstår anledningen till att BB inte ville uppge sitt riktiga namn, när anmälaren insisterade på detta, som irrationell. Polismyndigheten har dock inte funnit stöd för att BB skulle ha uppgett falska uppgifter i fråga om sin titel.

Av vad som sammantaget har framkommit i ärendet kan Polismyndigheten inte finna någon anledning som medfört att BB i den aktuella situationen haft godtagbara skäl för att uppge ett annat namn än sitt riktiga. Polismyndighetens uppfattning är därför att BB borde ha besvarat anmälares fråga om vad han heter med att uppge sitt riktiga namn.

BB borde också ha förstått att AA frågade efternamnet på hans chef och förklarat att denne inte var i tjänst på söndagen. AA synes dock påföljande dag och på egen hand ha lyckats få tag på "vikarierande polischefen" (vilket rätteligen torde ha varit ställföreträdandepolisenshetschefen vid polisenheten Alingsås) och fått klarhet i vissa frågor.

För allmänhetens förtroende för polisen är det viktigt att anställda i sina kontakter med enskilda uppträder på ett sätt som inger förtroende och aktning. BB:s egna uppgifter om den aktuella händelsen ger anledning att även i övrigt ifrågasätta om han vid anmälningsupptagningen uppträdde på ett sådant sätt som rimligen kunnat krävas av honom enligt polisförordningen.

Polismyndigheten beklagar det sätt på vilket AA har blivit bemött den 13 juli 2008. Polismyndigheten vill i detta sammanhang upplysa om att det inom polisen pågår ett nationellt projekt med att ta fram en gemensam värdegrund som är förankrad hos medarbetarna. Myndigheten avser att fortsätta med detta arbete för att ytterligare höja förtroendet för polisen hos allmänheten.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret.

I ett beslut den 2 oktober 2009 anförde *chefsJO Melin* följande.

Bedömning

Bemötandet vid anmälningsupptagningen

Det har här kommit fram att AA och BB blev oense om bl.a. brottsrubriceringen av den händelse som hon ville polisanmäla: ett hundslagsmål. JO har, som polismyndigheten också påpekat, flera gånger tidigare framhållit att det föreligger en principiell skyldighet för polisen att ta emot anmälningar om brott. Huvudregeln är att polisen utan uppskov ska ta emot en sådan anmälan. En anmälan kan göras såväl muntligen som skriftligen hos vilken polismyndighet som helst. Det finns här anledning att särskilt betona att någon prövning av det inträffade inte ska ske i samband med upprättandet av anmälan. Den prövningen ska i stället göras vid den efterföljande bedömningen av om förundersökning ska inledas eller inte. Polisen bör också i det initiala skedet i princip godta de påståenden om brottsrubricering som anmälaren anger (jfr JO 1989/90 s. 64). BB borde alltså rätteligen ha tagit upp den anmälan AA önskade göra utan att hamna i en diskussion om huruvida eventuella rekvisit i en viss bestämmelse var uppfyllda eller inte. Den

bedömningen ankommer på en förundersökningsledare att göra vid en efterföljande granskning av anmälan.

Det framstår som mycket möjligt att samtalet mellan AA och BB inte hade bli lika upprört om han inte hade ifrågasatt hennes uppgifter och hamnat i en juridisk diskussion om olika brottsrekvisit.

Jag finner att BB inte kan undgå kritik för sitt handlande i denna del.

Användningen av ett påhittat namn

Jag vill inledningsvis framhålla att utredningen i ärendet har bekräftat AA:s påstående i anmälan att polismannen BB på fråga om vad han hette uppgav ett påhittat namn. Det står likaså klart att beslut inte fattats om att tilldela BB en s.k. kvalificerad skyddsidentitet.

Som jag har förstått BB uppgav han ett påhittat namn eftersom han tidigare blivit utsatt för förföljelse och då fått rådet av personskyddsroteln i Göteborg att i en sådan situation ange sitt tjänstenummer. När nu AA insisterade på att få hans namn uppgav han sig i stället heta DD, som han anser är ett alias som är känt inom polisen. (I förbigående kan nämnas att polisinspektören DD är en rollkaraktär i den svenska filmen "I lagens namn" från 1986).

Det framgår visserligen av utredningen att BB i november 2005 i och för sig var aktuell i ett ärende om personsäkerhet på grund av en viss hotbild men att detta ärende avslutades redan efter någon månad då hotet inte längre bedömdes som allvarligt. Jag vill här också framhålla att det inte finns något som helst i ärendet som tyder på att AA skulle ha varit hotfull mot BB även om hon möjligen var arg och upprörd.

Som polismyndigheten uttalat var BB:s beteende – utifrån de bevekelsegrunder han angett – dessutom irrationellt. Jag kan helt instämma i den bedömningen. Han borde vidare, som myndigheten också anfört, självfallet även ha uppgett namnet på sin chef när detta efterfrågades och förstått att det inte var han själv som åsyftades samt förklarat för AA att chefen inte var i tjänst den aktuella dagen.

Det är inte en alltför ovanlig företeelse att polisen möts av t.ex. ifrågasättande, påstridiga och upprörda personer. I sådana situationer är det naturligtvis av stor vikt att den enskilde polismannen visar självbehärskning och lägger band på sin egen eventuella frustration. För allmänhetens förtroende för polisen är det viktigt att en befattningshavare i sina kontakter med enskilda uppträder på ett sätt som inger förtroende och aktning. En polisman ska vidare uppträda hövligt, hänsynsfullt och med fasthet samt iaktta självbehärskning och undvika vad som kan uppfattas som utslag av ovänlighet eller småaktighet (4 kap. 1 § polisförordningen). Enligt min uppfattning bör en polisman kontakta enskilda i så stor utsträckning som möjligt också präglas av öppenhet, vilket bl.a. innebär att han eller hon – om inte särskilda skäl föreligger på grund av att det t.ex. är fråga om en hotfull

situation – på fråga ska uppge sitt namn och inte gömma sig bakom ett tjänstenummer och definitivt inte bakom ett påhittat namn.

Sammanfattningsvis har BB enligt min uppfattning – genom att till en anmälare uppge ett påhittat namn – åsidosatt sina skyldigheter i anställningen på ett sätt som innefattar sådan tjänsteförseelse som enligt 14 § lagen om offentlig anställning bör föranleda disciplinpåföljd. Jag beslutar därför att överlämna ärendet till Rikspolisstyrelsens personalansvarsnämnd för prövning av denna fråga.

Slutligen noterar jag att polismyndigheten beklagat det inträffade.

Rikspolisstyrelsens personalansvarsnämnds bedömning

I ett beslut den 15 december 2009 ålade Rikspolisstyrelsens personalansvarsnämnd BB disciplinpåföljd i form av varning.

I sin motivering slog personalansvarsnämnden fast att BB hade brutit mot bestämmelserna som reglerar hur anställda ska uppträda i arbetet och att hans agerande var förvånande och hade skadat allmänhetens förtroende för polisen.